

Feiten en cijfers

Incidentmeldingen

Wegen en verkeersveiligheid	239
Spoorvervoer	149
Binnenvaart	91
Luchtvaart	69
Water	56
Milieu	56
Zeescheepvaart en Noordzee	29
Weer/seismologie	19
Drinkwater	9
Openbare orde en veiligheid	7
Nucleair	6
Terrorisme	4
Buisleidingen	3
ICT / Telefonie	2
Vogelgriep	2
Ebola	1
Internationaal	1
Overig openbaar vervoer	1
Totaal aantal meldingen	744

Opleiden, trainen en oefenen

E-learning	244
Quickskans crisiscompetenties	35
Oefeningen, dilemma- en scenariosessies	21
Maatwerk opleidings-/trainingstrajecten	11
Roltrainingen	10
Teamtrainingen	8
Basiscursussen crisisbeheersing	8
Verdiepingsmodules, masterclasses en werkbezoeken	8
ICAWeb 10-minutentrainingen	6
Trainingen ICAweb	3
Netwerkdagen	3
Pilots nieuwe modules	2
Opleidingen door derden, zoals de Nationale Academie voor Crisisbeheersing (NAC) en het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV): aantal deelnemers	53

Attenderingsberichten

4-7 januari	Code oranje en rood wegens gladheid door ijzel in groot deel van Nederland
22-23 maart	Aanslagen Brussel
11-13 oktober	Sluiting Merwedeburg

Weer

4-7 januari	Code oranje en rood wegens gladheid door ijzel in groot deel van Nederland
9 mei	Code rood wegens natuurbranddreiging in Zeeland, Overijssel en Gelderland
30 mei	Code oranje wegens bliksem in combinatie met groot aantal avondvierdaagsen en de spits
7 juni	Code oranje voor Limburg wegens grote hoeveelheid neerslag
23 juni	Code oranje wegens hevige onweer met zware regenval, hagel en windstoten
20 juli	Code oranje in Oost-Nederland wegens zwaar onweer

Tijdelijke luchtruimsluitingen

Datum	Locatie	Reden
27 januari	Breskens	Bomruiming
21 april	Middelburg	Uitreiking Roosevelt Four Freedoms Award

Een uitgave van

Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Coördinatie en advies
Taneesha Gendaram

Fotografie
Hollandse Hoogte

Koningskade 4
2396 AA Den Haag
Postbus 20906
2500 EX Den Haag

T 070 - 456 85 55
E dcc@minienm.nl
www.rijksoverheid.nl

februari 2017 | CD0217TP249

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Jaaroverzicht 2016

Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing

Voorwoord

Met meer dan duizend meldingen was 2016 in veel opzichten een bewogen jaar. Een jaar waarin we veel hebben bereikt én waarin we veel hebben geleerd. Een recordaantal meldingen betekent niet per se dat Nederland onveiliger is geworden. Het laat wel zien dat crisismanagement een steeds grotere rol speelt in onze samenleving. Dat blijkt ook goed uit de zes uitgelichte voorbeelden in dit Jaaroverzicht 2016 van het Departementaal Coördinatiecentrum Crisisbeheersing van het ministerie van Infrastructuur en Milieu (DCC-IenM).

Over grenzen heen kijken

De medewerkers van het DCC-IenM hebben in 2016 wederom bewezen dat goede crisisbeheersing van cruciaal belang is. Daarbij gaat het om ingrijpende incidenten zoals de aanslagen in Brussel en een landelijke uitbraak van de vogelgriep, maar ook om 'kleinere' politiek-bestuurlijke dossiers die steeds meer vragen om een professionele, systematische aanpak. Een aanpak waarin samenwerking centraal staat en waarin we – ook letterlijk – over grenzen heen kijken. Want als 2016 één ding opnieuw heeft geleerd, is dat we het niet alleen kunnen. Wij niet, onze partners niet en andere betrokkenen niet: we moeten het echt samen doen.

Informatie delen en verbinden

Een terugblik op 2016 laat zien dat die onderlinge samenwerking steeds beter gaat. In januari vroeg de aanhoudende ijzel in het noorden om een intensief partnership met het KNMI, de leden van het weerimpactteam (WIT), de Veiligheidsregio's en ook met netwerkbeheerder TenneT. Een ander goed voorbeeld is de uitbraak van vogelgriep in november, waarna een samenwerkingsverband werd opgezet met onder andere Rijkswaterstaat, het RIVM en de ministeries van Economische Zaken en Defensie. Binnen al die verschillende organisaties zijn vaak meerdere onderdelen betrokken, die elkaar ook blindelings moeten kunnen vinden. Het DCC-IenM was daarbij telkens een belangrijke verbindende factor. Door informatie te bundelen en te delen, door te adviseren en organiseren en door de juiste expertise optimaal in te zetten voor het beste resultaat.

Crisiscommunicatie steeds belangrijker

Een effectieve aanpak en afhandeling van incidenten vraagt ook om heldere communicatie. Openheid, transparantie, de juiste informatie vastleggen, eerlijk vertellen wat je wel en niet weet – crisiscommunicatie wordt steeds belangrijker. Dat was evident na de aanslagen in Brussel, maar bijvoorbeeld ook na het tragische treinongeluk in Dalfsen in februari 2016. Crisiscommunicatie krijgt dan ook een steeds grotere rol binnen het DCC-IenM. Daarbij is er speciale aandacht voor informatie op sociale media: die moeten we niet alleen optimaal kunnen monitoren, we zullen de sociale media ook zelf actiever moeten leren benutten.

Vooruitblik naar 2017

Een terugblik vraagt ook om een vooruitblik naar het nieuwe jaar. In 2017 zal het takenpakket van het DCC-IenM verder worden verstevigd. Zo zullen wij de belangrijkste crisisexperttaken overnemen van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Die liggen vooral op het gebied van milieu, drinkwaterveiligheid en CBRN-vraagstukken (chemisch, biologisch, radiologisch en nucleair). In het verlengde daarvan staat 2017 ook in het licht van de voorbereiding op de grote Nationale Nucleaire Oefening. Een nog intensievere samenwerking met Defensie is daarbij een logische stap. Tot slot zal de oprichting van een Rapid Action Team (RAT) bijdragen aan een nog efficiëntere aanpak van grote crises in Nederland.

Rob Hagman
hoofd DCC-IenM

05.01.2016 – 07.01.2016 IJzel: code rood in het noorden

Het gebeurt niet vaak: code rood in Nederland. Toch geeft het KNMI op 5 januari een weeralarm af voor het noorden. De reden: extreme gladheid door zware ijzel, gecombineerd met harde wind. Het openbare leven in het noorden is er dagenlang door ontwricht. Het is een uitzonderlijke situatie die volgens de statistieken maar eens in de vijftien jaar voorkomt. 'Het weerimpactteam (WIT) had de situatie een dag eerder al besproken tijdens de wekelijkse video-conferentie', vertelt crisismanager Ellen Raadschelders. Het DCC-IenM is voorzitter van dit team, dat bijna wekelijks bij elkaar komt voor een vooruitblik op het weer. Naast het DCC-IenM bestaat het WIT uit het Nationaal Crisiscentrum (NCC), Verkeerscentrum Nederland (VCNL), ProRail en het Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum.

Raadschelders: 'Omdat er op grote schaal stroomuitval dreigde, hebben we – in overleg met het DCC van het ministerie van Economische zaken – netbeheerder TenneT gevraagd om ook deel te nemen aan het WIT. Zo beschikten zij over gedetailleerde weerinformatie en konden de effecten van een mogelijke stroomuitval in kaart worden gebracht. In één week tijd zijn we dertien keer bij elkaar gekomen, soms al om 05.00 uur, nog voor de ochtendspits en de eerste journaals. Zo hebben we laten zien hoe verschillende organisaties elkaar snel weten te vinden en flexibel kunnen samenwerken, ook met nieuwe partners.'

Op 7 januari wordt code rood op de meeste plekken afgeschaald naar code geel. Op dat moment staat er alleen nog een code rood uit voor Groningen. Daar wordt het weeralarm beëindigd om 23.00 uur.

12.01.16 Milieu Potvisen gestrand bij Texel	03.02.16 Drinkwater Straten blank in Vlaardingen door gesprongen drinkwaterleiding	14.04.16 Volksgezondheid Brand in detentiecentrum Rotterdam (WHO); ebola-uitbraak is onder controle	10.05.16 Gevaarlijke stoffen Werknemers reïntegratiebedrijf Tilburg jarenlang blootgesteld aan schadelijke verf
--	---	--	--

11.01.16 Kennismaking Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS)	10.03.16 Verdiepingsmodule 'Juridische basis scheepvaartincidenten'	11.04.16 Werkbezoek Met Office, Verenigd Koninkrijk	14.04.16 Masterclass Hoogwater
--	---	---	--

23.02.2016 Treinongeluk bij Dalfsen

In de ochtend van dinsdag 23 februari botst een passagierstrein van Arriva op een hoogwerker. Dat gebeurt bij een bewaakte spoorweg-overgang op het traject Zwolle-Emmen. De trein is ontspoord, gekanteld en in een weiland terecht gekomen. Direct na het ongeval neemt ProRail contact op met het DCC-IenM. Rob Verdouw heeft dienst: 'ProRail en de veiligheidsregio verwachten veel gewonden en mogelijk dodelijke slachtoffers. Meer was op dat moment niet bekend, maar het zag er slecht uit. Op basis van dit eerste bericht is het DCC-IenM opgeschaald en hebben we de ambtelijke en politieke top van het ministerie geïnformeerd. Ook de directie Communicatie is meteen op de hoogte gesteld.'

Later die ochtend komt de eerste update binnen: in de trein hadden vijftien passagiers, de machinist en een conducteur gezeten. De machinist van de trein is om het leven gekomen. Er zijn twee zwaar-gewonden en vijf lichtgewonden. De bestuurder van de hoogwerker is ongedeerd gebleven. Verdouw: 'We hebben die nieuwe informatie direct doorgegeven aan alle betrokkenen binnen IenM. Dat moet efficiënt en vooral nauwkeurig gebeuren, want het ongeval was inmiddels ook opgepakt door de media. Dan is het cruciaal dat ook de bewindslieden snel beschikken over de juiste informatie. Dat ging gelukkig goed, en niet veel later kon de staatssecretaris publiekelijk haar medeleven uitspreken naar de slachtoffers en nabestaanden.'

Door het ongeluk is er ook veel schade aan het spoor. Pas vijf dagen later, op zondag 28 februari, kan de treindienst weer worden hervat. De politie, de Inspectie Leefomgeving en Transport en de Onderzoeksraad voor Veiligheid zullen het incident later uitgebreid laten onderzoeken.

25.05.16 Openbare orde en veiligheid Brand in detentiecentrum Rotterdam The Hague Airport	26.06.16 Luchtvaart Drone in aanvliegeroute Schiphol
--	---

23.05.16 Training drinkwater, Caribisch Nederland	25.05.16 Table-topoefening met Duitsland ANVS
---	---

22.03.2016 Aanslagen in Brussel

De schrik is groot als het bericht binnenkomt bij het DCC-IenM: er zijn explosies gehoord op het vliegveld van Brussel. De luchthaven is gesloten. Het is dinsdag 22 maart, 08.15 uur en verdere informatie ontbreekt. Rob Verdouw heeft piketdienst. Hij neemt direct contact op met de Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL). 'De luchthaven van Brussel bleek inderdaad gesloten. Daarop heb ik meteen de minister, staatssecretaris, secretaris-generaal en directieuren-generaal geïnformeerd. Een uur later werd duidelijk dat er iets goed mis was: het Nationaal CrisisCentrum (NCC) verwachtte het DCC-IenM bij een vergadering van zowel de interdepartementale als ministeriële Commissie Crisisbeheersing. Beide commissies zouden tot nader order om de paar uur bij elkaar komen.'

Niet veel later blijkt dat er inderdaad aanslagen zijn gepleegd, eerst op het vliegveld en daarna bij een nabijgelegen metrostation. Er zijn doden en gewonden gevallen, in België wordt opgeschaald naar het hoogste beveiligingsniveau. Het DCC-IenM is ook in de hoogste staat van paraatheid. Verdouw: 'We moesten snel en efficiënt schakelen met alle betrokken partijen. Goede informatie is in dit soort situaties immers cruciaal. Daarbij kwam ook de zorg voor Nederlandse ambtenaren in Brussel: die moesten die zo snel mogelijk veilig naar Nederland kunnen komen, en in België zelf lag het openbaar vervoer volledig stil. Om zo'n mogelijke actie logistiek in kaart te brengen en op te zetten, hebben we direct contact opgenomen met de crisis-coördinator van het directoraat-generaal Milieu en Internationaal (DGMi). Uiteindelijk zijn er bussen ingezet om ambtenaren op te halen die naar Nederland wilden.'

29.06.16 Binnenvaart Granaat aangetroffen in lading baggerschip in haven Breskens	30.07.16 Wegverkeer en luchtvaart Extra controles op toegangswegen Schiphol naar aanleiding van dreigingsbeeld NCTV
--	--

01.06.16 Procesoefening DG Bereikbaarheid, directie Luchtvaart (regeringstoetel)	19.07.16 TRM-teamtraining
--	-------------------------------------

13.08.2016 – 28.09.2016 Stranding van de MV SIRENA

Bij scheepvaartongelukken gaan bij het DCC-IenM direct de alarmbellen rinkelen. Zijn er slachtoffers, wat is de lading, lekt er olie? Ook als het gaat om een incident in Caribisch Nederland, aan de andere kant van de wereld. Op 13 augustus 2016 om 17.20 uur krijgt crisismanager Rob Verdouw een melding dat het vrachtschip de MV SIRENA op de rotsen is gelopen bij Sint Eustatius: 'Rijkswaterstaat Zee en Delta had vanuit Caribisch Nederland een verzoek om assistentie ontvangen. Het schip bleek op 11 augustus in de late avond te zijn gestrand, waarna een duikteam van het eiland snel ter plaatse was om de schade op te nemen. Die leek mee te vallen: de bemanning was ongedeerd, de lading was niet gevaarlijk en er lekte geen olie. Dat was vooral belangrijk omdat het schip in een beschermd zeeservaat lag.'

Op basis daarvan stelt het DCC-IenM een informatiebericht op voor alle betrokken beleidsdirecties, de liaison van IenM in Caribisch Nederland en het Nationaal CrisisCentrum (NCC). Deze informatie zal later ook bijzonder nuttig blijken, als er Kamervragen over het incident werden gesteld. Verdouw: 'In de daaropvolgende dagen hielden we de vinger aan de pols om iedereen goed te kunnen blijven informeren. Je moet dan rekening houden met zes uur tijdsverschil, en dat is soms best lastig.'

Rijkswaterstaat Zee en Delta blijft betrokken bij de verdere juridische afhandeling van het incident. Verdouw: 'Alle informatie is nauwkeurig vastgelegd in ons digitale systeem, zo kunnen wij ondersteuning blijven bieden waar dat nodig is.'

08.08.16 Luchtvaart 4.500 reizigers Schiphol gestrand door wereldwijde computerstoring Delta Air Lines	08.08.16 Seismologie Aardbeving bij St. Eustatius kracht 4.8 op de schaal van Richter
---	--

07.09.16 Procesoefening LCO Startdag	13.09.16 Pilot training internet research methodology
--	---

11.10.2016 – 23.12.2016 Sluiting Merwedebrug

De Merwedebrug bij Gorinchem is een belangrijke verbinding tussen het noorden en zuiden van Nederland. Elke dag rijden er ruim 95.000 voertuigen over de brug. In de vroege ochtend van 11 oktober wordt crisismanager Ellen Raadschelders wakker gebeld door de informatiecoördinator van Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid: bij inspecties zijn haarscheurtjes ontdekt in de draagbalken van de brug. Daarom wordt de brug gesloten voor al het vrachtverkeer.

Raadschelders: 'Het was duidelijk dat dit besluit veel impact zou hebben, niet alleen op het vrachtverkeer, maar ook op het imago van Rijkswaterstaat. Bovendien waren er veel partijen bij betrokken, ook binnen Rijkswaterstaat zelf. Het DCC-IenM adviseerde daarom om op te schalen naar het Corporate Crisissteam (CCT), het hoogste crisisoverleg binnen Rijkswaterstaat. Het was pas de tweede keer dat het CCT bijeenkwam.'

'Het DCC-IenM heeft het CCT zo goed mogelijk gefaciliteerd. Zo hebben we alle relevante informatie gebundeld om beslissingen te nemen en de communicatiestrategie af te stemmen. De definitieve inspectieresultaten waren immers nog niet beschikbaar, maar er moest wel snel een herstel-scenario worden gekozen. De brugafsluiting kreeg natuurlijk ook veel media-aandacht. Lokale bestuurders en reizigers waren bezorgd over de bereikbaarheid, terwijl het vrachtverkeer zo snel en efficiënt mogelijk moest worden omgeleid. Binnen dat hele proces had het DCC-IenM echt een meerwaarde door alle betrokken partijen bij elkaar te krijgen en goed te informeren. Dat was heel spannend, maar in korte tijd hebben we enorm veel voor elkaar gekregen.'

Op 23 december om 05.00 uur gaat de Merwedebrug weer open voor al het verkeer, inclusief het zware verkeer.

23.08.16 Weer en luchtkwaliteit Aanhoudend hoge temperaturen en smogwaarschuwing (Nationaal Hittestrategieplan)	25.08.16 Milieu Massale vissensterfte in rivier de Aa bij Asten
--	--

14.09.16 Dilemmasessie ProRail	13.10.16 Netwerkdag Water
--	-------------------------------------

09.11.2016 – heden Vogelgriep in Nederland

'Ophokplicht voor commercieel gehouden vogels': dit nieuwsbericht van 9 november zet het DCC-IenM meteen op scherp. Het ministerie van Economische Zaken (EZ) heeft de maatregel uit voorzorg genomen nadat in een aantal Europese landen vogelgriep was geconstateerd. Een dag later meldt Rijkswaterstaat dat er grote groepen dode vogels zijn aangetroffen in het Markermeer.

Crisismanager Mark den Hollander: 'Om mogelijke gevolgen voor de waterkwaliteit te voorkomen, en omdat de omvang van het probleem nog onduidelijk was, richtte Rijkswaterstaat Midden-Nederland direct een Regionaal Crisissteam in. Vogelgriep komt niet vaak voor, dus ik heb de bestaande protocollen eerst voorgelegd aan onze collega's van EZ en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA): kloppen deze nog, zijn de afspraken nog steeds relevant? Zo konden we Rijkswaterstaat en de regio snel van de juiste richtlijnen voorzien.'

Inmiddels is duidelijk dat het gaat om de besmettelijke vogelgriep van het type H5N8. Nadat de omvang van de besmetting met helikopters in kaart is gebracht, begint Rijkswaterstaat met het opruimen van dode vogels. Om een goed beeld van deze waterrijke omgeving te krijgen, vraagt de dienst om de inzet van een drone van het ministerie van Defensie.

Beleidsadviseur Edith Kuijper: 'Een verzoek om de inzet van Defensie gaat altijd via een zogenoemde bijstandaanvraag. Dat is een officieel traject, waarbij de handtekeningen van de betrokken ministers nodig zijn. Omdat de drone de volgende dag zou worden ingezet, hadden wij de uitdaging om dat binnen een paar uur te regelen. Dat was hectisch en spannend, maar het is gelukt. Gelukkig kan snel zaken worden gedaan als je zegt dat je van het DCC-IenM bent.'

04.09.16 Weg A12 Gouda afgesloten door grote brand tankstation De Andel	11.11.16 ICT Landelijke telefoonestoring
--	---

03.11.16 Netwerkdag Luchtvaart	15.11.16 Procesoefening crisiscommunicatie Maeslantkering
--	---

18.11.16 Spoor Gewonden bij ontsporing trein door aanrijding met melkwagen	29.12.16 Binnenvaart en waterkwaliteit Binnenvaartanker en stuw Grave zwaar beschadigd na aanvaring, waterpeil daalt
---	---

29.11.16 Masterclass nucleaire crisis en recht	14.12.16 Procesoefening DGB: security dreiging zeehavens
--	--